

Monnaie de Paris Grayson Perry, 'Vanity, Identity, Sexuality' (12€/8€; online 11€/7€)

Vanity, Identity, Sexuality is de eerste grote tentoonstelling in Frankrijk gewijd aan de Britse kunstenaar **Grayson Perry**, winnaar van the Turner Prize in 2003. Zijn praktijk kenmerkt zich door het gebruik van traditionele materialen, zoals brons, gietijzer, printmaking, tapijten, en een focus op keramiek. Perry kiest voor een traditionele vorm en *decoreert* zijn stukken met een hoogst originele signatuur en stijl met tekeningen, handgeschreven en gestencilde teksten, fototransfers en rijke glazuren, altijd in schril contrast met de inhoudelijke boodschap. Perry's taal is een mix van pop en ironie en brengt - naast het aloude vanitas-thema - universele actuele topics als identiteit, gender, klasse-ongelijkheid, religie en seksualiteit, samen met verwijzingen naar zijn persoonlijke ervaringen uit zijn kindertijd, familieleven en zijn alter ego Claire, onder de aandacht.

Palais de Tokyo - 'Carte Blanche' Tomàs Saraceno 'ON AIR' 12€/9€

Palais de Tokyo is een van de meest rebelse musea die de grenzen voortdurend proberen te verleggen. Voor de vierde editie van 'Carte Blanche' krijgt (na Philippe Parreno in 2013, Tino Sehgal in 2016, en Camille Henrot in 2017) de Argentijnse kunstenaar Tomás Saraceno de volle 13000m² tentoonstellingsruimte om er helemaal zijn ding te doen. Met zijn Carte Blanche 'ON AIR' brengt de kunstenaar een verscheidenheid aan samenwerkingen: wetenschappelijke instellingen, onderzoeksgroepen, activisten, lokale gemeenschappen, musici, filosofen, dieren, hemelse fenomenen en bezoekers, worden uitgenodigd om deel te nemen aan wat wordt voorgesteld als een "kosmisch concert". Saraceno stort de bezoeker zo in een grootschalige "kosmische jamsessie", waarbij de geluiden en resonanties van het universum worden vermengd, biedt een unieke luisterervaring en zet het concept 'tentoonstellen' op de helling.

Het werk van Saraceno is visueel ronduit spectaculair en technisch helemaal top. Met een aantal adembenemende installaties heeft de Argentijnse kunstenaar in korte tijd internationaal een grote naam opgebouwd.

Bezoekers worden uitgenodigd om poëtisch en collectief na te denken over de manier waarop we de wereld bewonen. www.palaisdetokyo.com

Galerie 1 Le Cubisme

Vijftig jaar na de laatste Parijse expositie over kubisme brengt het Centre Pompidou - met meer dan driehonderd werken en documenten, veertien tijdvakken en tientallen artiesten - een uitermate complete wintertentoonstelling. De beweging wordt grondig en chronologisch behandeld in veertien hoofdstukken in al zijn aspecten. Het wordt een reis langs de belangrijkste sleutelbegrippen, materialen, werkwijze, die de eenheid van het kubisme bepalen en het experimentele en collectieve karakter ervan benadrukken. De tentoonstelling belicht ook het experimentele en collectieve karakter van deze beweging, wil de evolutie van de wendingen van het Kubisme benadrukken door terug te gaan naar primitivistische bronnen en de fascinatie van kubisten voor Gauguin en Cézanne, en weerspiegelt de formele progressie van de beweging

Heel wat meesterwerken, zowel van de grondleggers Braque en Picasso, als van de kunstenaars die hen volgden en hielpen de beweging populair te maken door deel te nemen aan de salons van Parijs: **Fernand Leger, Juan Gris, Albert Gleizes, Jean Metzinger, Francis Picabia, Marcel Duchamp, Robert en Sonia Delaunay, Henri Laurens ...**

Andere aspecten illustreren de banden met het literaire milieu met een ruimte gewijd aan critici en dichters, met de meest opvallende portretten van Max Jacob of Apollinaire (van Douanier Rousseau en Marie Laurencin), de Kahnweiler-edities van kubistische boeken of de samenwerking tussen de Delaunay en Blaise Cendrars in 1913.

Een aantal werken getuigen hoe de beweging door de geschiedenis werd getroffen: de tragedie van WO1, die

de kunstenaars en hun aanhangers mobiliseert of verbant, die aanwezig waren aan het front of die achterbleven omdat ze buitenlanders waren (Pablo Picasso). Het einde van de tentoonstelling presenteert zowel de wedergeboorte van overlevenden als Georges Braque (The Musician, 1917-1918) en de impact die het kubisme uitoefende op zijn tijdgenoten (Henri Matisse), zijn abstracte erfgenen (Piet Mondriaan, Kasimir Malevitch) of criticasters (Marcel Duchamp), alle vertakkingen van de kubistische revolutie.

Galerie 2 Frans West

Franz West (°1947 - †2012, Wenen) is ongetwijfeld één van de belangrijkste beeldhouwers en environment-kunstenaars binnen de hedendaagse kunst. Zijn oeuvre laat zich niet enkel kenmerken door zijn unieke vormen, maar ook door de communicatieve kwaliteit waarmee hij een directe dialoog aangaat met de toeschouwer en hem/haar uitnodigt tot actieve participatie. De tentoonstelling brengt verschillende aspecten samen uit het brede oeuvre van Franz West. Er worden zowel collages, sculpturen uit papier-mâché, gips en polyester, meubels, een buitensculptuur in aluminium en installaties getoond uit verschillende periodes van zijn carrière.

Galerie 3 Tadao Ando - Le Défi

Het oeuvre van één van de belangrijkste hedendaagse Japanse architecten, Tadao Ando (1941), is indrukwekkend en bestaat uit in totaal 250 gerealiseerde projecten die hij met een bescheiden equipe realiseerde. Vnl te zien in Japan, maar velen kennen hem van twee projecten in Venetië: de aanpassing van Palazzo Grassi en de renovatie van de Punta della Dogana, tot expositieruimte voor zijn collectie, een alom geprezen restauratie. Hij werkt momenteel aan een project in Parijs (Les Halles): een museum voor de collectie van Pinault.

Het is een indrukwekkende expositie geworden met veel maquettes, schetsen, fotografie, interviews, videobeelden en schaalmodellen.

Ando is een autodidact, reist door Europa, en zijn aandacht gaat uit naar wat architectuur teweeg kan brengen aan emotie, de relatie met het menselijk lichaam de verhouding tussen binnen en buiten. Hij bouwt in hout en vooral in beton; dit staat hem toe om gebouwen een monolithisch karakter te geven, het zelfde materiaal voor binnen en buiten. Bij elk ontwerp is het landschappelijk aspect van cruciaal belang.

Centraal in de tentoonstelling: een ruimte met zijn projecten op het eiland Naoshima - eens een site voor mijnbouw - nu een groene oase met verschillende gebouwen. Het is voornamelijk een landschappelijk project waarbij een evenwicht ontstaat tussen omgeving en gebouwen.

De expo brengt een mooi overzicht en focust op zijn voorliefde voor muren, de impact van de Franse bouwmeester Le Corbusier, zijn schetsen, die het begin zijn van elk project. De expositie toont Ando ook als fotograaf: in de jaren '70 en '80 legt hij zijn werk vast in zwart wit fotografie en toont hij de directe relatie tussen ruimte en licht.

De catalogus, onder redactie van de curator Frédéric Migayrou, illustreert goed het parcours van Ando, één van de grootste levende bouwmeesters in de wereld.

Musée - Niveau 4 - Prix Marcel Duchamp

expo van de 4 finalisten van de Prix Marcel Duchamp - dit jaar: Mohamed Bourouissa, Clément Cogitore, Thu-Van Tran et Marie Voignier; laureaat is Clément Cogitore !

én een prachtige installatie 'Thicket' van May Dunietz! De sculptuur, een grote akoestische wolk, samengesteld uit meer dan 10000 microfoons, op het kruispunt van geluid en beeld. Dunietz werd geboren in '81 in Tel Aviv en is pianiste, componeert, zingt, dirigeert een koor en maakte vele geluidsinstallaties (oa Biennale Venetie, Berlijn, en Palais de Tokyo...

Musée - Niveau 5 - Histoire(s) d'une collection, de 1920 à ... Ter gelegenheid van de tweehonderdste verjaardag van het Museum dit nieuwe parcours langs de geschiedenis van de collecties van het Nationaal Museum voor Moderne Kunst. Deze "retrospectieve" van de rijke verzameling van het Museum ontvouwt zich in ongeveer vijftien secties met meer dan **honderdtwintig werken vanaf de jaren 1920. Kandinsky, Picasso, Georges Brecht, Utrillo, Léger, Miro, Roy Liechtenstein, Delaunay, Tinguely, ...**

Galerie de Photographies - 'Arme de Classe'

Fondation Louis Vuitton - Egon Schiele en Jean-Michel Basquiat (16€/10€) <https://www.fondationlouisvuitton.fr/en/exhibitions.html>

Een verbazingwekkende rijkdom van twee veel te jong overleden kunstenaars die toch een imposant oeuvre hebben achtergelaten: 120 topwerken van **Egon Schiele** en 135 van **Jean-Michel Basquiat**. terwijl beiden al op 28-jarige leeftijd overleden. Een indrukwekkende expositie in een al even indrukwekkend gebouw van Frank Gehry.

Musée Jeu de Paume (10€/7,5€)

Ana Mendieta 'Covered in Time and History'

Dit is de eerste museumtentoonstelling gewijd aan de filmwerken van de Cubaans-Amerikaanse kunstenaar **Ana Mendieta** (Havana, 1948 - New York, 1985).

20 bewegende beelden en 27 gerelateerde foto's en het is de grootste bijeenkomst van het filmische werk van de kunstenaar die ooit werd gepresenteerd als een volledige tentoonstelling in Frankrijk. Ana's 104 filmwerken geproduceerd tussen 1971 en 1981 maken haar een van de leidende figuren in de praktijk van multidisciplinaire beeldende kunst die opkwam in de jaren 1970 en 1980.

Dorothea Lange: Politics of Seeing

Het belangrijkste werk van de Amerikaanse fotografe **Dorothea Lange** (1895–1966). De expo focust op de buitengewone emotionele kracht van haar werk en op de context van haar documentaire praktijk in vijf specifieke series: the Depression period (1933-1934), een selectie werken over the Farm Security Administration (1935-1939), the Japanese American internment (1942), the Richmond shipyards (1942-1944) en de series on a Public defender (1955-1957). Meer dan honderd vintage prints, gemaakt tussen 1933 en 1957, documenten en vertoningen. Vaak al bekend bij het publiek door de iconische beelden uit de geschiedenis van fotografie zoals *White Angel Breadline* (1933) en *Migrant Mother* (1936). De afdrucken zijn voornamelijk afkomstig uit het Oakland Museum of California, waar Lange's uitgebreide archieven, nagelaten door haar echtgenoot Paul Schuster Taylor en zijn familie, worden bewaard.

Net als de beroemde roman van John Steinbeck uit 1939, *The Raisins of Wrath*, hielp het werk van Dorothea Lange onze visie op het interbellum in de Verenigde Staten vorm te geven en onze kennis van dit onderwerp te verfijnen. Maar met andere aspecten van haar praktijk, haar antropologische benadering, biedt de tentoonstelling het publiek een vorm van mondelinge geschiedenis voor toekomstige generaties en de mogelijkheid om te begrijpen dat de kracht van deze beelden ook geworteld is in de interacties van de fotograaf met haar onderwerp. Dat wordt duidelijk in de bijschriften van haar hand, die haar foto's te begeleiden.

Alejandro Cesarco Learning the Language (Present Continuous)

Alejandro Cesarco describes his practice as addressing questions of “repetition, narrative, and the practices of reading and translating.” Artworks take the form of film and video, prints and photographs, text and drawings, among others, and evince a deep engagement with the histories and aesthetics of Conceptual Art.

Born in Montevideo (Uruguay), Alejandro Cesarco lives and works in New York.

Musée d'Orsay 14€/11€ (kan op uur gereserveerd worden; combiticket mogelijk met Musée de l'Orangerie 18€) <http://www.musee-orsay.fr/en/events/exhibitions/in-the-museums.html>

Orsay through the Eyes of Julian Schnabel

Voor haar eerste uitnodiging aan een grote hedendaagse kunstenaar, vroeg Musée d'Orsay de schilder en filmer Julian Schnabel om een interpretatie van de collectie te geven, door in twee van de historische kamers van het museum een nieuwe scenografie en een selectie werken te presenteren die nooit eerder samen zijn getoond.

Schnabel is een van de belangrijkste levende kunstenaars van vandaag. Zijn werken zijn te vinden in de toonaangevende kunstmusea van de wereld, waaronder het MoMA in New York, de Tate in Londen en het Centre Pompidou in Parijs. Toonaangevende filmregisseur (zoals *Basquiat* (1996), *Before Night Falls* (2000, Grand Jury Prize op het Filmfestival van Venetië) en *The Diving Bell and the Butterfly* (Golden Globe voor beste buitenlandse film 2007, Golden Globe voor beste regisseur en beste regisseur van het Filmfestival van Cannes).

Voor deze tentoonstelling (valt samen met de release van een film over Van Gogh, *bij Eternity's Gate*), koos de kunstenaar werken uit de collectie die converseren - niet alleen van Gogh en Gauguin, die in zijn film voorkomen, maar ook Cézanne, Manet, Courbet

en minder bekende maar zeer invloedrijke kunstenaars. Ook een selectie van zijn eigen schilderijen.

Berthe Morisot

Berthe Morisot (1841-1895) is als impressionistisch kunstenares gerust te vergelijken met Monet, Degas en Renoir. Terecht dat ze nu het podium krijgt dat ze verdient en eindelijk wordt erkend als een van de meest vernieuwende kunstenaars tussen haar collega's. Ondanks haar moeilijke levenspad, haar tijd en haar milieu ver vooruit.

Black models: from Géricault to Matisse

Het Musée d'Orsay wijdt een expositie aan zwarte mensen in de kunst. Met schilderijen, sculpturen, gravures en foto's uit de periode van het afschaffen van de slavernij (in Frankrijk in 1794) tot nu. Er zijn onder meer werken van **Géricault, Edouard Manet, Paul Cézanne, Henri Matisse en fotografen Nadar en Carjat**. Een expositie die doet nadenken over esthetiek, politiek en de sociale en raciale verbanden in onze wereld.

Picasso - Bleu et Rose

In samenwerking met het Musée National Picasso-Parijs, kijkt het Orsay Museum naar de "blauwe en roze periodes" van de jonge Pablo Picasso, toen hij nog maar net in Parijs woonde. Tussen 1900 en 1906 beleefde hij een periode van intense en productieve creatie gekenmerkt door een grote verscheidenheid aan stijlen die de geboorte van zijn artistieke identiteit zagen. Het gaat van een rijk palet naar quasi-monochromen van de "blauwe periode", dan naar de roze tonen van de "periode van de Saltimbanques". 80 schilderijen en 150 tekeningen inclusief enkele iconen worden voor de eerste keer in Frankrijk getoond.

Musée de l'Orangerie 9€/6,5€ (combiticket mogelijk met Musée d'Orsay 18€) www.musee-orangerie.fr

Richard Jackson, Paintings

Het museum van de Orangerie opent deze herfst haar nieuwe zaal **Contrepoint contemporain** met een installatie van de Amerikaanse kunstenaar *Richard Jackson, Paintings*.

In de vroege jaren zestig, toen Abstract expressionisme de belangrijkste kunstbeweging in de Verenigde Staten werd, besloot Richard Jackson te experimenteren op verschillende manieren om de schilderkunst uit te breiden en buiten zijn grenzen te duwen. Hij initieert een inventieve reeks omkeringen en verhullingen die erop gericht zijn de technische en stilistische conventies van de schilderkunst te ondermijnen.

Doek, schilderij, ruimte en tijd worden herverdeeld, vaak tegelijkertijd, in een enkel werk. Gefascineerd door de *Nymphéas* van de Orangerie, stelt Jackson een werk voor in resonantie, waarin kleur en gestalte een organische, vreugdevolle en ongebruikelijke herinterpretatie van het laatste werk van Monet bieden.

Hij zegt: *"Ik zie mijn werk niet als een kritiek op de schilderkunst, maar als een optimistische kijk op wat het kan zijn"* (Richard Jackson).

Les contes cruels de Paula Rego

Grootse overzichtstentoonstelling van Paula Rego (°1935, Lissabon) Ze verliet Portugal en de onderdrukkende dictatuur van Salazar om te studeren in Londen, waar ze meer dan vijftig jaar heeft gewoond. Ze volgde les aan de Slade School of Arts en werkte samen met Francis Bacon, Lucian Freud, Frank Auerbach en David Hockney. Op virtuoze wijze schildert ze grote pastelkleurige veelluiken en haalt vaak haar inspiratie, voor haar grootse figuratieve scènes, uit de wereldliteratuur, fabels en sprookjes. Rego bevraagt gevestigde conventies en neemt ironisch nota van de kenmerken van de burgerlijke samenleving belichaamd door familie, religie en de staat. Daarnaast staan de positie van de vrouw, het burgerlijke milieu en diverse machtsrelaties centraal. Dit alles afgebeeld met veel gevoel voor (zwarte) humor.

Haar schilderijen zijn een wreed verhaal; vreemde scènes, tegen de stroom van sociale codes in; ze verweeft - zowel realistisch als fantastisch en op een zeer eigentijdse manier - verwijzingen naar de wereldliteratuur en visuele cultuur van de negentiende eeuw (Jane Eyre, Peter Pan, Daumier, Goya, Lewis Carroll, Hogarth, Ensor, Degas ...) met zeer autobiografische elementen, elementen van de werkelijkheid van de huidige wereld en haar sociale en politieke kwesties. Over haar eigen werk stelt Rego: *"My favourite themes are power games and hierarchies. I always want to turn things on their heads, to upset the established order, to change heroines and idiots."* Animatiefilmvoorstellingen in het kader van de expo

La nouvelle vague du cinéma d'animation portugais: https://www.youtube.com/watch?time_continue=56&v=TftrTrQfUOo

Les Nymphéas de Claude Monet

La collection Walter et Guillaume

Grand Palais <https://www.grandpalais.fr/fr/evenement/miro>

Galerie sud-est Michael Jackson 'On the Wall' 12€/9€

Zonder twijfel de expo met het meeste ritme dit seizoen in Parijs! De invloed van Michael Jackson op de muziek, de dans, de videoclip en de mode is voor iedereen duidelijk, maar wat betekende zijn verschijning voor de hedendaagse kunst? Zo was hij een muze voor Andy Warhol, Lorraine O'Grady en Isaac Julien. Het Grand Palais verrast met een grote collectie werken die de King of Pop als directe inspiratiebron hadden. Een hommage aan de frêle artiest die inmiddels zestig jaar had moeten zijn.

entrée Clémenceau Miró 15€/11€

De Spaanse kunstenaar Miró is een kopstuk van het surrealisme, met een kenmerkende poëtische stijl. Het Grand Palais toont nu 150 van zijn kunstwerken in een retrospectief dat een terecht eerbetoon is aan Miró's creatieve carrière, die zeventig jaar omspant. De expositie volgt de evolutie van Miró's stijl en bevat nooit eerder in

Frankrijk getoonde werken.

Cinémathèque Française - Il était une fois, Sergio Leone 11€/5,5€ <http://www.cinematheque.fr/cycle/exposition-sergio-leone-462.html>

En dan is er nog de onverwoestbare **Sergio Leone**, in de Cinémathèque Française in Parijs: de interactieve tentoonstelling *Once Upon a Time ... Sergio Leone* presenteert cult-scènes maar behoudt een prachtig deel voor het onverwachte: sterke beelden, filmfragmenten, soundtracks van cultfilms, harmonica-melodieën, fluittonen en krakende stoelen wakkeren het western gevoel en de sfeer, eigen aan de saloons, aan. De Cinémathèque française viert zijn carrière met documenten en ongepubliceerde objecten: een deel van de privébibliotheek van de familie Leone, zijn bureaustoel, zijn Tiffany-tafelklok gegraveerd door Robert De Niro, kostuums, de jurk van Claudia Cardinale in *Once upon a time in the West* of het materiaal dat hem vergezelde op zijn filmlocaties. In de kijker: zijn familie, zijn jeugd en alle geheimen van het maken van zijn cinematografische werken. Met de bijdrage van Eye (Amsterdam): unieke kopieën van films met **Bice Valerian**, de moeder van Leone, actrice in de begintijd van de film in Italië.

Musee Maillol - Giacometti 'Entre tradition et avant-garde' 13,5€/11,5€

Met de expositie 'Entre tradition et avant-garde' neemt Musee Maillol ons mee langs de beeldhouwwerken van de Frans Italiaanse schilder / beeldhouwer Giacometti. Deze tentoonstelling, ism de Fondation Giacometti in Parijs, biedt ons met 50 sculpturen, deels chronologisch en deels thematisch, een herlezing van zijn werk in dialoog met de grote klassieke beeldhouwers en modernisten van zijn tijd. Naast de beelden van Giacometti zien we ook 25 sculpturen van tijdgenoten en thematische verwanten zoals **Rodin, Bourdelle, Maillol, Despiau, Brancusi, Laurens, Lipchitz, Richier en Zadkine**.

Musee Européenne de la Photographie JR 'Momentum' 10€/6€

JR (°1983), de initialen van een Franse beeldend kunstenaar. Liever anoniem, omschrijft hij zichzelf als "photographeur", beplakt monumentale zwart-witportretten op gebouwen, eigent zich de openbare ruimte toe als een graffiti-artiest en stelt dat de straat "de grootste kunstgalerie ter wereld" is, waar men mensen kan bereiken die niet naar musea gaan. Zijn werk is sterk politiek en sociaal gemotiveerd en stelt vaak wereldwijde vooroordelen aan de kaak. In 2011 won hij de TED-prijs.

Monumentum' is de eerste grote tentoonstelling van JR binnen een Franse instelling. Het brengt de eerste foto's van de kunstenaar samen, de graffiti-periode, monumentale collages van zijn grootste projecten en een aantal nieuwe installaties.

Met zijn werk mobiliseert JR gemeenschappen, buurten en hele dorpen, door samen te werken in fotografie, film, live performance. Met onevenredig grote formaten, geeft hij een stem aan anonieme mensen.

De grote series, zoals *Portret van een generatie* (illegale weergave van portretten); *Vrouwen zijn helden* (benadrukt de waardigheid van vrouwen die vaak de eerste slachtoffers zijn in conflicten of oorlogen); *The Wrinkles of the City* (acties gericht op het onthullen van de geschiedenis en de herinnering aan een land of een stad door zich te concentreren op de rimpels van zijn inwoners); *Unframed* (waarin JR zich afbeeldingen van andere fotografen toeëigent, in een nieuwe context brengt en zo een nieuwe betekenis) ...

De tentoonstelling onthult ook een interactief fresco (onderzoekt de onmogelijke controle van wapens in de Verenigde Staten). Via honderden portretten en interviews, en via een online platform dat speciaal is ontworpen voor de gelegenheid, nodigt JR de bezoeker uit om de getuigenissen en standpunten te ontdekken.

Om 15 uur in de aula van het MEP: projecties.

